

ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ

Аналіз зарубіжного законодавства дозволяє стверджувати, що в країнах, у яких вищі органи управління виборчим процесом наділені вагомими повноваженнями щодо організації та проведення виборів, значна увага приділяється забезпеченню такого порядку їх формування, за якого б виключалась можливість впливу на їхню діяльність органів державної влади. В тих же країнах, де обсяг повноважень відповідних органів значно звужено, або законодавством унеможливлено його вплив на результати виборів (через забезпечення прозорості підрахунку голосів тощо), проблема забезпечення їхньої незалежності не є актуальною і функції таких органів покладено на центральні органи виконавчої влади. Прийнятною є практика організації виборів органами виконавчої влади під контролем Міністерства внутрішніх справ або утвореного ним органу (Австрія, Бельгія, Греція, Данія, Італія, Кіпр, Люксембург, Німеччина, Франція) чи іншого центрального органу виконавчої влади (Міністерство з питань навколишнього природного середовища, спадщини та місцевого самоврядування в Ірландії, Міністерство юстиції в Фінляндії, Центральний орган з виборів в Швеції, Виборча Рада в Нідерландах, Виборча Комісія Великобританії (яка за своєю природою може бути віднесена до органів виконавчої влади). В Україні, як відомо, законодавством створено значні можливості для впливу Центральної виборчої комісії, окружних та територіальних виборчих комісій як на хід, так і на результати виборів. Відповідно, проблема забезпечення незалежності Центральної та інших виборчих комісій набула гострої актуальності.

Відповідно до положень Закону України «Про вибори Президента України» виборчі комісії є спеціальними колегіальними державними органами, уповноваженими організувати підготовку та проведення виборів Президента України та забезпечувати повне й однакове дотримання законодавства України про вибори Президента України. Найвищий державний виборчий орган також будує свою діяльність на принципах колегіальності розгляду і вирішення питань.

Розробка і прийняття рішень можуть бути індивідуальним і колективним процесом. Останній має низку переваг. Це перш за все повніше інформаційне забезпечення процесу прийняття рішень, що є наслідком залучення осіб, які володіють різними знаннями щодо вирішуваної проблеми. Такий підхід забезпечує більш високу обґрунтованість

і менший відсоток помилок, чому сприяє сам механізм роботи груп, а також багато-варіантність розробок.

Норма закону про колегіальний принцип діяльності виключає прийняття рішень, зокрема — за скаргами суб'єктів виборчого процесу, окремими членами Центральної виборчої комісії. Цілком зрозуміло, що необхідність розгляду скарг Комісією у повному складі суттєво впливає як на обґрунтованість прийнятих за зверненнями рішень, так і на ефективність роботи найвищого державного виборчого органу України під час проведення виборів. Тому потребує удосконалення внутрішня організація Комісії. Доречним стало б використання досвіду організації діяльності Конституційного Суду України та чітке визначення кола питань у Законі «Про Центральну виборчу комісію», з яких Комісія може приймати рішення виключно у повному складі. В самій Комісії доцільно створити окремі підрозділи з числа її членів для попереднього розгляду питань, які можуть виноситись на засідання для прийняття рішень у повному складі Комісії, а також для вирішення інших питань, віднесених до її компетенції, які не потребують прийняття рішень у повному складі.

Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про вибори Президента України» від 03.02.2010 № 1849-VI (щодо організації роботи виборчих комісій) вилучено припис, яким встановлюється повноважність засідань виборчих комісій за умови участі у засіданні «не менш як двох третин від її складу» (ч. 4 ст. 28 Закону). Реалізація принципу колегіальності у діяльності будь якого колегіального органу, зокрема і виборчих комісій, здійснюється шляхом встановлення вимог щодо: 1) присутності на засіданні колегіального органу більшості членів від його складу; 2) прийняття рішень більшістю від складу органу (а в окремих випадках законодавство передбачає встановлення кворуму і для присутності, і для прийняття рішень у 2/3 від складу органу). Зазначений підхід використано і у виборчому законодавстві України, зокрема у Законі України «Про вибори Президента України» встановлено лише кворум для прийняття рішень виборчої комісії «більшістю голосів від складу комісії (ч. 13 ст. 28). При цьому, згідно чинної норми Закону (нова редакція якої була прийнята Законом N 1616-VI (1616-17) від 21.08.2009р.) зменшено кворум для прийняття рішення і передбачено прийняття рішення більшістю голосів від присутніх членів комісії «в день голосування ... під час повторного голосування... при підрахунку... голосів... при встановленні підсумків голосування у межах територіального виборчого округу...». Тим самим, прийняття рішень виборчими комісіями у день голосування і за чинним Законом можливе меншістю від складу комісії, навіть без умови присутності на її засіданні 2/3 від складу комісії. Вилучення припису ч. 4 ст. 28 Закону, за яким вимогою повноважності засідання виборчої комісії є присутність 2/3 від її складу, у поєднанні з приписом ч. 13 ст. 28 Закону, який дозволяє комісії приймати рішення у день голосування, при підрахунку голосів тощо більшістю від присутніх членів комісії може призвести до порушення принципу колегіальності у роботі комісії. Адже, за таких умов можливе прийняття рішення виборчою комісією, зокрема у день голосування та під час підрахунку голосів, будь-якою кількістю голосів. Це може спричинити упередженість та безконтрольність діяльності виборчих комісій, що негативно вплине на результати голосування.

Науковий керівник: д.ю.н., доцент, завідувач кафедри конституційного права України Ю.Г. Барабаш